HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

4 octombrie 2024*

„Trimitere preliminară – Politica comercială comună – Acorduri internaționale – Acord euromediteraneean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Regatul Maroc, pe de altă parte – Modificarea protocoalelor nr. 1 și 4 la Acordul euromediteraneean – Regulamentul (UE) nr. 1169/2011 – Articolul 9 – Articolul 26 alineatul (2) – Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 543/2011 – Articolul 3 alineatele (1) și (2) – Articolul 5 alineatele (1) și (2) – Articolul 8 – Articolul 15 alineatele (1) și (4) – Anexa I – Anexa IV – Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 – Articolul 76 – Informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare – Menționare obligatorie a țării de origine sau a locului de proveniență a unui produs alimentar – Fructe și legume recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale – Cerere adresată unui stat membru de a interzice în mod unilateral importul acestor produse pe teritoriul său – Menționare obligatorie a Saharei Occidentale ca loc de proveniență a tomatelor și a pepenilor recoltați pe acest teritoriu”

În cauza C-399/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d’État (Consiliul de Stat, Franța), prin decizia din 9 iunie 2022, primită de Curte la 15 iunie 2022, în procedura

Confédération paysanne

împotriva

Ministre de l’Agriculture et de la Souveraineté alimentaire,

Ministre de l’Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, domnii A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, Z. Csehi și doamna O. Spineanu-Matei, președinți de cameră, domnii S. Rodin, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen (raportor) și doamna M. L. Arastey Sahún și domnul M. Gavalec, judecători,

avocat general: doamna T. Ćapeta,

grefier: doamna M. Krausenböck, administratoare,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 octombrie 2023,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Confédération paysanne, de G. Devers, avocat;

– pentru guvernul francez, de G. Bain, J.-L. Carré, B. Herbaut, T. Stéhelin și B. Travard, în calitate de agenți;

– pentru Consiliul Uniunii Europene, de F. Naert și V. Piessevaux, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de A. Bouquet, D. Calleja Crespo, F. Clotuche-Duvieusart și M. Konstantinidis, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 24 octombrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (UE) nr. 1169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1924/2006 și (CE) nr. 1925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2002/67/CE și 2008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei (JO 2011, L 304, p. 18), în special a articolelor 9 și 26 din acesta, a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 671), în special a articolului 76 din acesta, a Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 543/2011 al Comisiei din 7 iunie 2011 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește sectorul fructelor și legumelor și sectorul fructelor și legumelor prelucrate (JO 2011, L 157, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 594/2013 al Comisiei din 21 iunie 2013 (JO 2013, L 170, p. 43) (denumit în continuare „Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011”), a Regulamentului (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii (JO 2013, L 269, p. 1, denumit în continuare „Codul vamal al Uniunii”) și a Deciziei (UE) 2019/217 a Consiliului din 28 ianuarie 2019 privind încheierea Acordului sub forma unui schimb de scrisori între Uniunea Europeană și Regatul Maroc cu privire la modificarea protocoalelor nr. 1 și 4 la Acordul euro-mediteraneean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Regatul Maroc, pe de altă parte (JO 2019, L 34, p. 1), precum și validitatea acestei decizii în raport cu articolul 3 alineatul (5) și cu articolul 21 TUE, precum și cu articolul 1 din Carta Organizației Națiunilor Unite, semnată la San Francisco la 26 iunie 1945.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Confédération paysanne, un sindicat agricol francez, pe de o parte, și ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire (ministrul agriculturii și suveranității alimentare, Franța), precum și ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique (ministrul economiei, finanțelor și al suveranității industriale și digitale, Franța), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unei decizii implicite de respingere luate de aceștia din urmă cu privire la cererea sindicatului agricol de adoptare a unui ordin prin care să se interzică importul de pepeni Charentais și de tomate cherry recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale (denumite în continuare „produsele în discuție în litigiul principal").

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011

3 Considerentele (4), (8), (12) și (16) ale Regulamentului de punere în aplicare nr. 543/2011 enunță:

„(4) Articolul 113 alineatul (1) literele (b) și (c) din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 [al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole (Regulamentul unic OCP) (JO 2007, L 299, p. 1)] autorizează Comisia [Europeană] să prevadă standarde de comercializare pentru fructe și legume, respectiv pentru fructe și legume prelucrate. În temeiul articolului 113a alineatul (1) din regulamentul menționat, fructele și legumele destinate a fi vândute în stare proaspătă consumatorilor pot fi comercializate numai dacă sunt de calitate bună, corectă și vandabilă și dacă este indicată țara de origine. În vederea armonizării punerii în aplicare a dispoziției menționate, este necesară stabilirea detaliilor și prevederea unui standard de comercializare general pentru toate fructele și legumele proaspete.

[…]

(8) Informațiile specifice solicitate de standardele de comercializare trebuie să fie prezentate clar pe ambalaj și/sau etichetă. Pentru a se evita fraudele și cazurile de inducere în eroare a consumatorilor, informațiile specifice solicitate de standardele de comercializare trebuie să fie la dispoziția consumatorilor înaintea achiziționării produselor, mai ales în cazul vânzării la distanță, în care experiența a demonstrat că există riscuri de fraudă și de evitare a protecției consumatorilor oferite de standarde.

[…]

(12) Fiecare stat membru trebuie să desemneze organismele de control responsabile cu efectuarea controalelor de conformitate în fiecare etapă a comercializării. Unul dintre aceste organisme trebuie să răspundă de contactele cu toate celelalte organisme desemnate și de coordonarea dintre acestea.

[…]

(16) Importurile de fructe și legume provenind din țări terțe trebuie să fie conforme cu standardele de comercializare sau cu standarde echivalente acestora. Prin urmare, înaintea intrării acestor mărfuri pe teritoriul vamal al Uniunii [Europene], trebuie efectuate controale de conformitate, cu excepția cazului loturilor de mici dimensiuni considerate de către organismele de control ca prezentând riscuri reduse. În cazul anumitor țări terțe care oferă garanții satisfăcătoare privind conformitatea, organismele de control din țările terțe respective pot efectua controale înaintea exportului. În cazul în care se recurge la această opțiune, statele membre trebuie să verifice regulat eficacitatea și calitatea controalelor înaintea exportului efectuate de organismele de control din țările terțe.”

4 Articolul 3 din acest regulament de punere în aplicare, intitulat „Standardele de comercializare; deținătorii”, prevede:

„(1) Cerințele prevăzute la articolul 113a alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 constituie standardul de comercializare general. Standardul de comercializare general este prezentat în detaliu în partea A a anexei I la prezentul regulament.

Fructele și legumele care nu fac obiectul unui standard de comercializare specific trebuie să se conformeze standardului de comercializare general. […]

(2) Standardele de comercializare specifice prevăzute la articolul 113 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 sunt stabilite în partea B a anexei I la prezentul regulament, pentru următoarele produse:

[…]

(j) tomate.

[…]”

5 Articolul 5 din regulamentul de punere în aplicare menționat, intitulat „Informațiile specifice”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Informațiile specifice solicitate în temeiul prezentului capitol trebuie prezentate în mod lizibil și vizibil pe una dintre părțile ambalajului, fie imprimate direct pe ambalaj astfel încât să nu poată fi șterse, fie pe o etichetă care este parte integrantă din ambalaj sau este bine atașată acestuia.

(2) În cazul mărfurilor expediate în vrac și încărcate direct într-un mijloc de transport, informațiile specifice menționate la alineatul (1) trebuie să figureze într-un document de însoțire a mărfurilor sau pe o fișă plasată într-un loc vizibil din interiorul mijlocului de transport.”

6 Titlul II din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 cuprinde un capitol II, intitulat „Controale privind conformitatea cu standardele de comercializare”, care conține articolul 8, intitulat „Domeniul de aplicare”, cu următorul cuprins:

„Prezentul capitol stabilește normele aplicabile controalelor privind conformitatea, acestea fiind controalele efectuate asupra fructelor și legumelor pe parcursul tuturor etapelor de comercializare, în vederea verificării conformității acestora cu standardele de comercializare și cu alte dispoziții ale prezentului titlu și ale articolelor 113 și 113a din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007.”

7 Articolul 15 din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011, intitulat „Aprobarea controalelor de conformitate efectuate de țările terțe înaintea importului în Uniune”, prevede la alineatele (1) și (4):

„(1) La cererea unei țări terțe, Comisia poate aproba, în conformitate cu procedura menționată la articolul 195 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1234/2007, controalele privind conformitatea cu standardele de comercializare specifice efectuate de respectiva țară terță înaintea importului în Uniune.

[…]

(4) Lista țărilor ale căror controale de conformitate au fost aprobate în temeiul prezentului articol, precum și produsele respective figurează în anexa IV.

[…]”

8 Potrivit articolului 17 alineatul (3) primul și al cincilea paragraf din acest regulament de punere în aplicare:

„În cazul în care mărfurile nu sunt conforme cu standardele, organismul de control emite o constatare de neconformitate la adresa comerciantului sau a reprezentanților acestuia. Mărfurile care au făcut obiectul unei constatări de neconformitate nu pot fi deplasate fără autorizarea organismului de control care a emis constatarea în cauză. Respectiva autorizare poate depinde de îndeplinirea unor condiții stabilite de organismul de control.

[…]

În cazul în care mărfurile nu pot fi nici puse în conformitate, nici destinate consumului animal, prelucrării industriale sau oricărei alte utilizări nealimentare, organismul de control poate să ceară comercianților, dacă acest lucru este necesar, să ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că produsele în cauză nu sunt comercializate. Comercianții furnizează toate informațiile considerate necesare de statele membre în scopul aplicării prezentului alineat.”

9 Articolul 18 alineatul (2) din regulamentul de punere în aplicare menționat prevede:

„Un stat membru în care, din cauza neconformității cu standardele de comercializare, a fost refuzată punerea în liberă circulație a unui lot de mărfuri provenind dintr-o țară terță notifică fără întârziere Comisia, statele membre care ar putea fi afectate, precum și țara terță în cauză, menționată în anexa IV.”

10 Anexa I la Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011, referitoare la standardele de comercializare menționate la articolul 3 din acest regulament de punere în aplicare, impune, ca standard de comercializare general, la punctul 4 din partea A, marcarea originii produselor, mai ales a numelui complet al țării de origine a produselor. Standardul de comercializare pentru tomate, care figurează în partea 10 din partea B din anexa I la regulamentul de punere în aplicare menționat prevede că fiecare ambalaj trebuie să poarte detalii privind țara de origine și, opțional, regiunea de producție în litere grupate pe aceeași parte, marcarea fiind lizibilă, imposibil de șters și vizibilă din exterior.

11 Marocul figurează în anexa IV la Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 printre țările terțe ale căror controale de conformitate au fost aprobate potrivit dispozițiilor articolului 15 pentru „fructele și legumele proaspete”.

Regulamentul nr. 1169/2011

12 Articolul 1 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1169/2011 prevede:

„Prezentul regulament se aplică fără a aduce atingere cerințelor de etichetare prevăzute în dispozițiile specifice ale Uniunii aplicabile anumitor produse alimentare.”

13 Articolul 9 din acest regulament, intitulat „Lista mențiunilor obligatorii”, prevede la alineatul (1) litera (i):

„În conformitate cu articolele 10-35 și sub rezerva excepțiilor prevăzute în prezentul capitol, este obligatorie menționarea următoarelor informații:

[…]

(i) țara de origine sau locul de proveniență, în cazurile menționate la articolul 26”.

14 Articolul 26 din regulamentul menționat, intitulat „Țara de origine sau locul de proveniență”, prevede la alineatul (2) litera (a):

„Mențiunile privind țara de origine sau locul de proveniență sunt obligatorii:

(a) în cazul în care lipsa acestor informații ar putea induce consumatorul în eroare în ceea ce privește adevărata țară de origine sau adevăratul loc de proveniență a produsului alimentar, în special dacă informațiile care însoțesc produsul alimentar sau eticheta în ansamblul ei ar sugera în alt fel că produsul are o altă țară de origine sau un alt loc de proveniență”.

Codul vamal al Uniunii

15 Articolul 59 din Codul vamal al Uniunii prevede:

„Articolele 60 și 61 stabilesc norme pentru stabilirea originii nepreferențiale a mărfurilor în vederea aplicării următoarelor:

[…]

(c) alte măsuri ale Uniunii privind originea mărfurilor.”

16 Articolul 60 din acest cod, intitulat „Dobândirea originii”, are următorul cuprins:

„(1) Mărfurile obținute în întregime într-o singură țară sau teritoriu sunt considerate ca fiind originare din acea țară sau acel teritoriu.

(2) Mărfurile în producerea cărora intervin mai multe țări sau teritorii sunt considerate ca fiind originare din țara sau din teritoriul în care au fost supuse ultimei transformări sau prelucrări

substanțiale, justificate economic, efectuate într-o întreprindere echipată în acest scop și din care a rezultat un produs nou sau care reprezintă un stadiu de fabricație important.”

17 Articolul 134 din codul menționat, intitulat „Supravegherea vamală”, prevede la alineatul (1):

„Mărfurile care sunt introduse pe teritoriul vamal al Uniunii sunt supuse, de la data acestei introduceri, unei supravegheri vamale și pot face obiectul controalelor vamale. Dacă este cazul, acestea pot face obiectul prohibițiilor sau al restricțiilor justificate din motive, între altele, de moralitate publică, de ordine publică, de securitate publică, de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor sau de ocrotire a plantelor, de protecție a mediului înconjurător, a patrimoniului național cu valoare artistică, istorică sau arheologică și de protecție a proprietății industriale sau comerciale, inclusiv al controlului vizând precursorii de droguri, mărfurile care încalcă anumite drepturi de proprietate intelectuală și sumele de bani în numerar, precum și al aplicării măsurilor de conservare și administrare a patrimoniului piscicol și a celor de politică comercială.

Mărfurile rămân sub supraveghere atât timp cât este necesar pentru a le fi determinat statutul vamal, iar supravegherea nu încetează decât cu permisiunea autorităților vamale.

Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 254, mărfurile unionale nu fac obiectul unei supravegheri vamale odată ce le-a fost stabilit statutul vamal.

Mărfurile neunionale rămân sub supraveghere vamală, fie până ce se schimbă statutul vamal al acestora, fie până la scoaterea de pe teritoriul vamal al Uniunii sau distrugerea lor.”

Regulamentul nr. 1308/2013

18 Articolul 74 din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Principiu general”, prevede:

„Produsele pentru care au fost prevăzute standarde de comercializare pe sectoare sau pe produse în conformitate cu prezenta secțiune pot fi comercializate în Uniune numai dacă sunt conforme cu standardele respective.”

19 Articolul 75 din acest regulament prevede:

„(1) Standardele de comercializare pot fi aplicate pentru unul sau mai multe dintre următoarele sectoare și produse:

[…]

(b) fructe și legume;

[…]

(3) Fără a aduce atingere articolului 26 din Regulamentul [nr. 1169/2011], standardele de comercializare menționate la alineatul (1) pot viza una sau mai multe dintre cerințele următoare care urmează să fie stabilite în funcție de sector sau de produs și de caracteristicile fiecărui sector, de necesitatea de a reglementa introducerea pe piață și de condițiile definite la alineatul (5) din prezentul articol:

[…]

(j) locul de proveniență agricolă și/sau originea, cu excepția cărnii de pasăre și a materiei grase tartinabile;

[…]”

20 Articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013, intitulat „Cerințe suplimentare pentru comercializarea produselor în sectorul fructelor și legumelor”, prevede:

„(1) În plus, în cazul în care acest lucru este relevant pentru standardele de comercializare aplicabile menționate la articolul 75, produsele din sectorul fructelor și legumelor destinate a fi vândute în stare proaspătă consumatorilor pot fi comercializate numai dacă sunt de calitate bună, corectă și vandabilă și dacă este indicată țara de origine.

(2) Standardele de comercializare menționate la alineatul (1), precum și orice standard de comercializare aplicabil sectorului fructelor și legumelor stabilit în conformitate cu prezenta subsecțiune, se aplică în toate etapele comercializării, inclusiv la import și export, și se pot referi la calitate, categorie, greutate, dimensiune, modul de ambalare, ambalajele utilizate, depozitare, transport, prezentare și comercializare.

(3) Deținătorul produselor provenind din sectorul fructelor și legumelor care intră sub incidența standardelor de comercializare expune aceste produse sau le oferă spre vânzare, le livrează sau le comercializează în cadrul Uniunii numai în conformitate cu respectivele standarde și este responsabil de asigurarea acestei conformități.

[…]”

21 Partea III din acest regulament, intitulat „Schimburile comerciale cu țări terțe”, cuprinde un articol 194, intitulat „Măsuri de salvgardare”, care prevede:

„(1) Măsurile de salvgardare împotriva importurilor în Uniune se adoptă de către Comisie sub rezerva alineatului (3) din prezentul articol, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 260/2009 al Consiliului [din 26 februarie 2009 privind regimul comun aplicabil importurilor (JO 2009, L 84, p. 1)] și cu Regulamentul (CE) nr. 625/2009 al Consiliului [din 7 iulie 2009 privind regimul comun aplicabil importurilor din anumite țări terțe (JO 2009, L 185, p. 1)].

(2) În absența unor dispoziții contrare în oricare alt act al Parlamentului European și al Consiliului [Uniunii Europene] și în oricare alt act al Consiliului, Comisia ia, în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol, măsuri de salvgardare împotriva importurilor în Uniune prevăzute în cadrul acordurilor internaționale încheiate în conformitate cu TFUE.

(3) Comisia poate adopta acte de punere în aplicare prin care stabilește, la cererea unui stat membru sau din proprie inițiativă, măsurile menționate la alineatele (1) și (2) din prezentul articol. […]

În cazul în care primește o cerere din partea unui stat membru, Comisia ia o decizie în acest sens prin intermediul unor acte de punere în aplicare în termen de cinci zile lucrătoare de la primirea cererii. Respectivele acte de punere în aplicare se adoptă în conformitate cu procedura de examinare menționată la articolul 229 alineatul (2).

Din motive de urgență imperioase justificate corespunzător, Comisia adoptă acte de punere în aplicare imediat aplicabile în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 229 alineatul (3).

Măsurile adoptate sunt comunicate statelor membre și produc efecte imediat.

(4) Comisia poate adopta acte de punere în aplicare prin care revocă sau modifică măsurile de salvgardare ale Uniunii adoptate în temeiul alineatului (3) din prezentul articol. Respectivele acte de punere în aplicare se adoptă în conformitate cu procedura de examinare menționată la articolul 229 alineatul (2). Din motive de urgență imperioase justificate corespunzător, Comisia adoptă acte de punere în aplicare imediat aplicabile, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 229 alineatul (3).”

Regulamentul (UE) 2015/478

22 Articolul 1 din Regulamentul (UE) 2015/478 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2015 privind regimul comun aplicabil importurilor (JO 2015, L 83, p. 16, denumit în continuare „regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare”), prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică importurilor de produse originare din țări terțe, cu excepția:

(a) produselor textile reglementate de anumite norme de import specifice în temeiul Regulamentului (CE) nr. 517/94 [al Consiliului din 7 martie 1994 privind regimul comun aplicabil importurilor de produse textile din anumite țări terțe, care nu sunt reglementate de acorduri, protocoale sau alte înțelegeri bilaterale sau de alte regimuri comunitare specifice de import (JO 1994, L 67, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 8, p. 160)];

(b) produselor originare din anumite țări terțe enumerate în Regulamentul [nr. 625/2009].

(2) Importul în Uniune al produselor menționate la alineatul (1) este liber și nu este, prin urmare, supus niciunei restricții cantitative, fără a aduce atingere măsurilor de salvgardare care pot fi luate în temeiul capitolului V.”

23 Articolul 15 din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare prevede:

„(1) În cazul în care un produs este importat în Uniune în cantități atât de mari și în astfel de condiții, încât se produce sau există riscul producerii unui prejudiciu grav producătorilor din cadrul Uniunii, Comisia, la cererea unui stat membru sau din proprie inițiativă și pentru a apăra interesele Uniunii, poate:

(a) reduce perioada de valabilitate a documentelor de supraveghere, în înțelesul articolului 11, care sunt eliberate după intrarea în vigoare a acestei măsuri;

(b) modifică regimul de import al produsului respectiv condiționând punerea sa în liberă circulație de prezentarea unei autorizații de import ce urmează să fie acordată în conformitate cu prevederile și în limitele definite de Comisie.

Măsurile menționate la literele (a) și (b) se aplică de îndată.

(2) În cazul membrilor [Organizației Mondiale a Comerțului (OMC)], măsurile prevăzute la alineatul (1) nu se iau decât în cazul în care sunt întrunite cele două condiții indicate la primul paragraf al alineatului respectiv.

[…]

(5) Măsurile prevăzute în prezentul articol se aplică oricărui produs pus în liberă circulație după intrarea lor în vigoare. Acestea pot fi limitate la una sau la mai multe regiuni ale Uniunii, în conformitate cu articolul 17.

Cu toate acestea, măsurile respective nu împiedică punerea în liberă circulație a produselor care sunt în drum spre Uniune, cu condiția ca aceste produse să nu poată primi altă destinație și ca produsele a căror punere în circulație este, în temeiul articolelor 10 și 11, condiționată de prezentarea unui document de supraveghere să fie efectiv însoțite de un astfel de document.

(6) În cazul în care un stat membru a solicitat intervenția Comisiei, aceasta acționează în conformitate cu procedura de examinare prevăzută la articolul 3 alineatul (3) sau, în cazuri de urgență, în conformitate cu articolul 3 alineatul (4), luând o decizie în termen de cel mult cinci zile lucrătoare de la data primirii cererii."

24 Articolul 24 alineatul (2) litera (a) din același regulament prevede:

„Fără a aduce atingere altor dispoziții din dreptul Uniunii, prezentul regulament nu împiedică adoptarea sau aplicarea de către statele membre:

(a) a unor interdicții, restricții cantitative sau măsuri de supraveghere justificate prin considerente de moralitate publică, de ordine publică, de siguranță publică, de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și animalelor sau de conservare a plantelor, de protecție a patrimoniului național artistic, istoric sau arheologic sau de protecție a proprietății industriale și comerciale".

Decizia 2019/217

25 Articolul 1 din Decizia 2019/217 prevede că Acordul sub forma unui schimb de scrisori între Uniunea Europeană și Regatul Maroc cu privire la modificarea protocoalelor nr. 1 și 4 la Acordul euro-mediteraneean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Regatul Maroc, pe de altă parte (JO 2019, L 34, p. 4, denumit în continuare „Acordul sub forma unui schimb de scrisori"), se aprobă în numele Uniunii.

26 Acordul sub forma unui schimb de scrisori enunță:

„[Uniunea] și Regatul Maroc au convenit să introducă următoarea declarație comună, după protocolul nr. 4 la [Acordul euro-mediteraneean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Regatul Maroc, pe de altă parte, care a fost semnat la Bruxelles la 26 februarie 1996 (JO 2000, L 70, p. 2, denumit în continuare «Acordul de asociere»)]:

„Declarație comună privind aplicarea protocoalelor nr. 1 și 4 la [Acordul de asociere]

1. Produsele originare din Sahara Occidentală care sunt supuse controlului de către autoritățile vamale din Regatul Maroc beneficiază de aceleași preferințe comerciale ca și cele acordate de [Uniune] produselor care fac obiectul acordului de asociere.

2. Protocolul nr. 4 se aplică *mutatis mutandis* în scopul definirii caracterului originar al produselor menționate la punctul 1, inclusiv în ceea ce privește dovada originii.

3. Autoritățile vamale din statele membre ale Uniunii […] și din Regatul Maroc sunt responsabile pentru asigurarea aplicării protocolului nr. 4 la aceste produse.”

Dreptul francez

27 Potrivit articolului 23 bis din Codul vamal francez:

„Sub rezerva aplicării acordurilor internaționale, importul produselor alimentare, al materialelor și al produselor de orice natură și de orice origine care nu respectă obligațiile legislative sau administrative impuse în materie de comercializare sau de vânzare în privința produselor alimentare, a materialelor sau a produselor similare naționale poate fi interzis sau reglementat prin ordine comune ale ministrului economiei și finanțelor, ministrului responsabil cu resursele și ministrului agriculturii însărcinat cu combaterea fraudelor.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

28 La 2 octombrie 2020, Confédération paysanne a sesizat Conseil d’État (Consiliul de Stat, Franța), care este instanța de trimitere, cu o acțiune prin care a solicitat, pe de o parte, anularea deciziei implicite a ministrului agriculturii și suveranității alimentare, precum și a ministrului economiei, finanțelor și suveranității industriale și digitale de respingere a cererii sale de a adopta un ordin prin care să interzică importul produselor în discuție în litigiul principal în temeiul articolului 23 bis din Codul vamal francez și, pe de altă parte, obligarea acestor miniștri să adopte ordinul menționat. Aceasta arată în esență că teritoriul Saharei Occidentale nu face parte din teritoriul Regatului Maroc și, în consecință, etichetarea care prezintă produsele în discuție în litigiul principal ca fiind originare din Maroc încalcă dispozițiile dreptului Uniunii privind informarea consumatorilor cu privire la originea fructelor și a legumelor oferite spre vânzare.

29 Instanța de trimitere amintește, în primul rând, că din reglementarea relevantă a dreptului Uniunii reiese că cerința de a menționa țara sau teritoriul de origine al unui produs trebuie, în principiu, să fie respectată din stadiul importului acestui produs. Ea observă de asemenea că reglementarea menționată nu conferă în mod expres competență statelor membre pentru a adopta măsuri de interzicere a importurilor de produse care nu sunt conforme cu această cerință. Totuși, ea apreciază că o asemenea măsură ar putea fi justificată în special în ipoteza în care nerespectarea reglementării menționate prezintă un caracter „semnificativ” care face dificilă efectuarea de controale odată ce produsele în cauză sunt diseminate pe teritoriul Uniunii.

30 În consecință, această instanță ridică problema posibilității de a interpreta reglementarea menționată în sensul că permite unui stat membru să adopte o măsură națională de interzicere a importurilor dintr-o țară terță a unor produse a căror etichetare nu menționează în mod corect țara sau teritoriul de unde provin atunci când această practică are un caracter „semnificativ” care face dificil controlul produselor respective după ce au intrat pe teritoriul Uniunii.

31 În al doilea rând, instanța de trimitere amintește că, prin Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Frontul Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973), și prin Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118), Curtea a statuat că din principiul autodeterminării și din principiul efectului relativ al tratatelor reiese că nu se putea considera că teritoriul Saharei Occidentale face parte din teritoriul Regatului Maroc, în sensul Acordului de asociere, precum și al acordurilor subordonate acestuia. Totuși, ea observă că, ulterior hotărârilor respective, Regatul Maroc și Uniunea au încheiat Acordul sub forma unui schimb de scrisori, care a fost aprobat prin Decizia 2019/217. Acest acord extinde la produsele originare din Sahara Occidentală beneficiul preferințelor tarifare acordate produselor de origine marocană exportate în Uniune.

32 Această instanță adaugă că, deși Decizia 2019/217 a fost anulată prin Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 29 septembrie 2021, Frontul Polisario/Consiliul (T-279/19, EU:T:2021:639), efectele sale au fost totuși menținute până la pronunțarea hotărârii Curții prin care va soluționa recursul formulat de Comisie împotriva hotărârii respective. În consecință, ea arată că, în ipoteza în care ar putea permite unui stat membru să adopte o măsură națională de interzicere a importurilor de produse a căror etichetare nu menționează în mod corect țara sau teritoriul de unde provin, s-ar ridica, pe de o parte, problema dacă Acordul sub forma unui schimb de scrisori trebuie interpretat în sensul că produsele în discuție în litigiul principal au ca țară de origine Regatul Maroc și, pe de altă parte, problema dacă autoritățile marocane sunt competente să elibereze certificatele de conformitate prevăzute de Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011.

33 În al treilea rând, instanța de trimitere apreciază că, în cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, ar trebui să se ridice și problema dacă Decizia 2019/217 este conformă cu articolul 3 alineatul (5) și cu articolul 21 TUE, precum și cu principiul cutumiar al autodeterminării, amintit printre altele la articolul 1 din Carta Organizației Națiunilor Unite.

34 În sfârșit, în al patrulea rând, instanța de trimitere se întreabă dacă, ținând seama de aprecierile privind situația teritoriului Saharei Occidentale care figurează în Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Frontul Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973), și în Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118), reglementarea relevantă a dreptului Uniunii trebuie interpretată în sensul că, în stadiul importului produselor în discuție în litigiul principal, precum și al vânzării acestora către consumator, etichetarea produselor respective poate menționa Regatul Maroc ca țară de origine sau dacă trebuie să fie menționat numai teritoriul Saharei Occidentale.

35 În aceste împrejurări, Conseil d'État a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile Regulamentului nr. 1169/2011, ale Regulamentului nr. 1308/2013, ale [Regulamentului de punere în aplicare nr. 543/2011] și ale [Codului vamal al Uniunii] trebuie interpretate în sensul că permit unui stat membru să adopte o măsură națională de interzicere a importurilor de fructe și legume provenind dintr-o anumită țară care încalcă articolul 26 din Regulamentul nr. 1169/2011 și articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013 în lipsa menționării țării sau a teritoriului din care provin în mod real, în special atunci când această încălcare prezintă un caracter semnificativ, iar originea poate fi controlată cu dificultate după ce produsele au intrat pe teritoriul Uniunii?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, Acordul sub forma unui schimb de scrisori aprobat prin Decizia [2019/217] trebuie interpretat în sensul că, pentru aplicarea articolelor 9 și 26 din [Regulamentul nr. 1169/2011] și a articolului 76 din [Regulamentul nr. 1308/2013], pe de o parte, fructele și legumele recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale au ca țară de origine Marocul și, pe de altă parte, autoritățile marocane sunt competente să elibereze certificatele de conformitate prevăzute de [Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011] în privința fructelor și legumelor recoltate pe acest teritoriu?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, Decizia [2019/217] este conformă cu articolul 3 alineatul (5) și cu articolul 21 TUE, precum și cu principiul cutumiar al autodeterminării, amintit printre altele la articolul 1 din Carta Organizației Națiunilor Unite?

4) Articolele 9 și 26 din [Regulamentul nr. 1169/2011] și articolul 76 din [Regulamentul nr. 1308/2013] trebuie interpretate în sensul că, în stadiul importului, precum și al vânzării către consumator, pe ambalajul fructelor și legumelor recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale nu poate fi menționat Marocul ca țară de origine, ci trebuie să fie menționat teritoriul Saharei Occidentale?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

36 Decizia 2019/217 a fost anulată prin Hotărârea Tribunalului din 29 septembrie 2021, Frontul Polisario/Consiliul (T-279/19, EU:T:2021:639).

37 Prin hotărârea pronunțată astăzi, Comisia și Consiliul/Frontul Polisario (C-779/21 P și C-799/21 P), Curtea a respins recursurile formulate împotriva acestei hotărâri a Tribunalului.

38 Astfel cum reiese din hotărârea pronunțată astăzi, Comisia și Consiliul/Frontul Polisario (C-779/21 P și C-799/21 P), efectele acestei decizii se mențin până la 4 octombrie 2025. Rezultă că protocoalele nr. 1 și 4 la Acordul de asociere, astfel cum au fost modificate prin Acordul sub forma unui schimb de scrisori, pot continua să reglementeze, până la acea dată, importurile în Uniune ale produselor în discuție în litigiul principal.

39 În consecință, importurile acestor produse nu au fost și nu sunt încă, în acest stadiu, afectate de constatarea nevalidității Deciziei 2019/217. Prin urmare, este necesar să se stabilească, ca răspuns la prima și la a patra întrebare, ce indicație de origine trebuie să însoțească aceste produse și ce tip de măsură de salvgardare poate fi luată de un stat membru atunci când se dovedește că produsele respective sunt însoțite în mod sistematic de o indicație de origine eronată.

Cu privire la prima întrebare

40 Potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate. În plus, Curtea poate fi pusă în situația de a lua în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire în enunțul întrebării sale. Astfel, împrejurarea că, pe plan

formal, o instanță națională a adresat o întrebare preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții ale dreptului Uniunii nu împiedică Curtea să furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare ce pot fi utile pentru soluționarea cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă ea s-a referit sau nu la acestea în enunțul întrebărilor sale. În această privință, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională și în special din motivarea deciziei de trimitere elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului [Hotărârea din 22 decembrie 2022, Ministre de la Transition écologique și Premier ministre (Răspunderea statului pentru poluarea aerului), C-61/21, EU:C:2022:1015, punctul 34, precum și jurisprudența citată].

41 În speță, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că Confédération paysanne a solicitat în esență ministrului agriculturii și suveranității alimentare, precum și ministrului economiei, finanțelor și suveranității industriale și digitale să adopte un ordin prin care să interzică importul de pe teritoriul Saharei Occidentale al produselor în discuție în litigiul principal pentru motivul că menționarea țării de origine care figurează pe eticheta produselor respective este eronată. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere ridică problema dacă dreptul Uniunii și, mai exact, Regulamentul nr. 1169/2011, Regulamentul nr. 1308/2013, Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011, precum și Codul vamal al Uniunii permit adoptarea unei asemenea măsuri de către un stat membru.

42 Astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 21 din concluzii, importul anumitor mărfuri în Uniune intră în domeniul de aplicare al relațiilor comerciale pe care aceasta le are cu țările terțe sau cu organizațiile internaționale, care sunt reglementate de politica comercială comună, în conformitate cu alineatul (1) al articolului 207 TFUE.

43 În fapt, rezultă din această dispoziție, în special din a doua teză a acestui alineat (1), potrivit căreia politica comercială comună se înscrie în „acțiunea externă a Uniunii”, că politica menționată se referă la schimburile comerciale cu țările terțe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Daiichi Sankyo și Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punctul 50, precum și Hotărârea din 22 octombrie 2013, Comisia/Consiliul, C-137/12, EU:C:2013:675, punctul 56).

44 Or, întrucât prima întrebare adresată de instanța de trimitere privește importul produselor în discuție în litigiul principal într-un stat membru, iar nu condițiile vânzării lor, aceasta trebuie examinată în raport cu actele dreptului Uniunii care reglementează politica comercială comună sau cu dispozițiile referitoare la instrumente de politică comercială care figurează în alte acte ale dreptului Uniunii.

45 În aceste condiții, trebuie să se considere că, prin intermediul întrebării menționate, instanța de trimitere solicită în esență Curții să stabilească dacă articolul 207 TFUE, regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare și Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretate în sensul că permit unui stat membru să adopte în mod unilateral o măsură prin care să interzică importul de produse agricole a căror etichetare este în mod sistematic neconformă cu legislația Uniunii privind indicarea țării sau a teritoriului de origine.

46 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că articolul 3 alineatul (1) litera (e) TFUE atribuie Uniunii o competență exclusivă în domeniul politicii comerciale comune. În conformitate cu articolul 207 alineatul (1) TFUE, această politică se întemeiază pe principii uniforme și se desfășoară în cadrul principiilor și al obiectivelor acțiunii externe a Uniunii.

47 Pe de altă parte, în temeiul articolului 2 alineatul (1) TFUE, în cazul în care tratatele atribuie Uniunii competență exclusivă într-un domeniu determinat, numai Uniunea poate legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie, statele membre putând legifera și adopta acte cu forță juridică obligatorie într-un anumit domeniu numai în cazul în care sunt abilitate de Uniune sau pentru punerea în aplicare a actelor Uniunii.

48 Rezultă că statele membre nu pot adopta în mod unilateral o măsură prin care să interzică importul unei categorii de produse ce provin dintr-un teritoriu sau dintr-o țară terță, în condițiile în care, de altfel, importul respectiv este admis și reglementat de un acord comercial încheiat de Uniune, cu excepția cazului în care sunt abilitate în mod expres de dreptul Uniunii.

49 În această privință, trebuie arătat că articolul 1 din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare prevede în esență că, cu excepția produselor textile și a produselor provenite din anumite țări terțe, printre care nu figurează nici Regatul Maroc, nici Sahara Occidentală, importul în Uniune al produselor originare din țări terțe este liber și nu este, prin urmare, supus niciunei restricții cantitative, adăugând în același timp că acest lucru nu aduce atingere măsurilor de salvgardare care pot fi luate în temeiul capitolului V din regulamentul menționat. Din articolul 15 alineatul (1) din regulamentul respectiv reiese că, în cazul în care există riscul producerii unui prejudiciu grav producătorilor din cadrul Uniunii, Comisia adoptă măsuri de salvgardare la cererea unui stat membru sau din proprie inițiativă.

50 În plus, articolul 194 din Regulamentul nr. 1308/2013, care figurează în partea III din acest regulament, consacrată schimburilor comerciale cu țări terțe, stabilește un regim de salvgardare similar celui care decurge din articolul 15 din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare, prin aceea că se bazează tot pe măsuri adoptate de Comisie împotriva importurilor în Uniune de produse care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1308/2013.

51 În consecință, dispozițiile referitoare la măsurile de salvgardare care pot fi adoptate în conformitate cu cele două regulamente menționate la punctele 49 și 50 din prezenta hotărâre nu permit unui stat membru să adopte în mod unilateral o măsură prin care să interzică anumite importuri de produse în Uniune.

52 Desigur, articolul 24 alineatul (2) litera (a) din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare prevede că acest regulament nu împiedică adoptarea sau aplicarea de către statele membre „a unor interdicții, restricții cantitative sau măsuri de supraveghere justificate prin considerente de moralitate publică, de ordine publică, de siguranță publică, de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și animalelor sau de conservare a plantelor, de protecție a patrimoniului național artistic, istoric sau arheologic sau de protecție a proprietății industriale și comerciale”. Astfel cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctul 40 din concluzii, această dispoziție permite o ingerință în libertatea importurilor în Uniune, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare, pentru motive comparabile cu cele enunțate la articolul 36 TFUE în ceea ce privește aspectul intern al pieței unice (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 30 mai 2002, Expo Casa Manta, C-296/00, EU:C:2002:316, punctul 34).

53 Cu toate acestea, după cum reiese din însuși modul de redactare a articolului 24 alineatul (2) litera (a) din acest regulament, dispoziția menționată nu aduce atingere altor dispoziții relevante ale dreptului Uniunii. Într-un caz precum cel din litigiul principal, care privește importul de produse agricole, aceste alte dispoziții relevante cuprind printre altele articolul 194 din Regulamentul nr. 1308/2013, care rezervă Comisiei, după cum s-a arătat la punctul 50 din

prezenta hotărâre, competența de a adopta măsuri de salvgardare împotriva importurilor în Uniune de produse care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1308/2013. În consecință, articolul 24 alineatul (2) litera (a) din regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare nu poate fi înțeles în sensul că permite statelor membre să adopte în mod unilateral măsuri de salvgardare împotriva importului de produse agricole.

54 De altfel, măsura generală de interzicere a importului produselor în discuție în litigiul principal, a cărei adoptare de către Republica Franceză este solicitată, în speță, de Confédération paysanne, urmărește, potrivit acesteia din urmă, să garanteze respectarea dispozițiilor dreptului Uniunii referitoare la informarea consumatorilor cu privire la originea fructelor și a legumelor oferite spre vânzare. Cu toate acestea, în ipoteza unei nerespectări generalizate a respectivelor dispoziții de către exportatori, ar reveni, eventual, Comisiei, iar nu unui stat membru, sarcina de a interveni în cadrul stabilit prin mecanismele de cooperare prevăzute de Acordul de asociere.

55 Având în vedere ansamblul motivelor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 207 TFUE, regulamentul de bază privind măsurile de salvgardare și Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretate în sensul că nu permit unui stat membru să adopte în mod unilateral o măsură de interzicere a importului de produse agricole a căror etichetare este în mod sistematic neconformă cu legislația Uniunii privind indicarea țării sau a teritoriului de origine.

Cu privire la a doua și a treia întrebare

56 Din cererea de decizie preliminară reiese că instanța de trimitere adresează a doua și a treia întrebare numai în ipoteza în care Curtea ar aprecia că trebuie să răspundă afirmativ la prima întrebare.

57 Or, astfel cum s-a concluzionat la punctul 55 din prezenta hotărâre, această primă întrebare necesită un răspuns negativ.

58 În consecință, nu este necesar să se răspundă nici la a doua, nici la a treia întrebare.

Cu privire la a patra întrebare

Cu privire la admisibilitate

59 Guvernul francez și Comisia consideră în esență că, dacă din răspunsul la prima întrebare va rezulta că adoptarea unei măsuri precum cea care a fost solicitată de reclamanta din litigiul principal nu poate fi compatibilă cu dreptul Uniunii, problema dacă produsele în discuție în litigiul principal respectă efectiv reglementarea Uniunii în materie de indicare a proveniență produselor alimentare nu ar fi pertinentă pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată instanța de trimitere.

60 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru decizia ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul

în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe [Hotărârea din 21 martie 2023, Mercedes-Benz Group (Răspunderea producătorilor de vehicule echipate cu dispozitive de manipulare), C-100/21, EU:C:2023:229, punctul 52 și jurisprudența citată].

61 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a unei norme a Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [Hotărârea din 21 martie 2023, Mercedes-Benz Group (Răspunderea producătorilor de vehicule echipate cu dispozitive de manipulare), C-100/21, EU:C:2023:229, punctul 53 și jurisprudența citată].

62 În speță, dacă prima întrebare privește numai importul produselor în discuție în litigiul principal, a patra întrebare vizează, în schimb, atât stadiul importului produselor menționate, cât și pe cel al vânzării lor către consumatori. În observațiile scrise, Confédération paysanne evocă de altfel, în numeroase rânduri, necesitatea menționării corecte a originii produselor în discuție în litigiul principal în vederea comercializării acestora.

63 Astfel, instanța de trimitere arată că răspunsul la motivele invocate în acțiunea din litigiul principal implică să se stabilească dacă, atât în stadiul importului produselor în discuție în litigiul principal, cât și în cel al comercializării lor, pe ambalajul produselor respective trebuie să fie menționat teritoriul Saharei Occidentale, iar nu teritoriul Regatului Maroc ca țară de origine.

64 Rezultă din cele ce precedă că a patra întrebare privește interpretarea unor dispoziții de drept al Uniunii care au legătură cu obiectul litigiului principal. În acest context, întrebarea menționată trebuie considerată pertinentă, în sensul jurisprudenței citate la punctul 60 din prezenta hotărâre.

65 Rezultă că a patra întrebare este admisibilă.

Cu privire la fond

66 Reiese în esență din jurisprudența amintită la punctul 40 din prezenta hotărâre că, pentru a da un răspuns util care să permită instanței de trimitere să soluționeze litigiul cu care este sesizată, revine Curții, atunci când acest lucru este necesar, sarcina de a reformula întrebările care îi sunt adresate și, după caz, de a lua în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire în enunțul întrebării sale.

67 În speță, a patra întrebare privește interpretarea articolelor 9 și 26 din Regulamentul nr. 1169/2011, precum și a articolului 76 din Regulamentul nr. 1308/2013, care prevăd printre altele obligații referitoare la indicarea proveniență produselor alimentare în cauză.

68 În această privință, din decizia de trimitere reiese că produsele în discuție în litigiul principal sunt legume și fructe. Or, rezultă, pe de o parte, din articolul 1 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1169/2011 că acest regulament se aplică fără a aduce atingere cerințelor de etichetare prevăzute în dispozițiile specifice ale Uniunii aplicabile anumitor produse alimentare, fapt confirmat în esență de articolul 26 alineatul (1) din regulamentul menționat. Pe de altă parte, articolul 75 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 coroborat cu articolul 75 alineatul (3) litera (j) din acesta prevede că standardele de comercializare a fructelor și legumelor

pot privi locul de origine a acestora, în timp ce articolul 76 din regulamentul menționat prevede că fructele și legumele proaspete destinate consumatorului final pot fi comercializate numai dacă este indicată țara de origine, aceste standarde aplicându-se în toate stadiile comercializării, inclusiv la import și la export.

69 În paralel, articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 prevede norme de punere în aplicare a Regulamentului nr. 1234/2007, care a fost abrogat prin Regulamentul nr. 1308/2013. Considerentul (4) al acestui regulament de punere în aplicare enunță că fructele și legumele destinate a fi vândute în stare proaspătă consumatorilor pot fi comercializate numai dacă este indicată țara de origine a acestora. Mai precis, pepenii Charentais sunt supuși standardelor de comercializare generale prevăzute în anexa I partea A din regulamentul de punere în aplicare menționat, în timp ce tomatele cherry sunt supuse standardelor de comercializare specifice prevăzute în anexa I partea B partea 10 din același regulament de punere în aplicare, aceste două tipuri de standarde de comercializare cuprinzând, pe de altă parte, cerințe privind indicarea provenienței produselor la care se referă. Astfel, rezultă din cele ce precedă că, din moment ce Regulamentul nr. 1308/2013 și Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 prevăd cerințe specifice în materie de indicare a provenienței produselor în discuție în litigiul principal, Regulamentul nr. 1169/2011 nu este relevant pentru a răspunde la a patra întrebare.

70 În aceste condiții, trebuie să se considere că, prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013 coroborat cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 trebuie interpretat în sensul că, în stadiul importului și al vânzării către consumator, etichetarea produselor în discuție în litigiul principal trebuie să indice Sahara Occidentală, fără a putea menționa Regatul Maroc ca fiind țara lor de origine.

71 În primul rând, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 68 și 69 din prezenta hotărâre, standardele de comercializare relevante pentru produsele în discuție în litigiul principal prevăd că, în toate stadiile de comercializare, inclusiv la import și la export, menționarea țării de origine a acestora este obligatorie.

72 Considerentul (8) al Regulamentului de punere în aplicare nr. 543/2011, în lumina căruia trebuie interpretate cerințele prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din acest regulament de punere în aplicare, enunță în esență că informațiile specifice solicitate de standardele de comercializare trebuie să fie prezentate clar pe ambalajul și/sau eticheta produselor în cauză, în special pentru a se evita cazurile de inducere în eroare a consumatorilor.

73 Rezultă din considerațiile care precedă că indicarea țării de origine care trebuie în mod necesar să figureze pe produse precum produsele în discuție în litigiul principal nu trebuie să fie înșelătoare (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 25).

74 În al doilea rând, trebuie să se observe că Curtea a statuat deja, în ceea ce privește Regulamentul nr. 1308/2013, că noțiunea de „țară de origine” care este vizată la articolul 76 din acest regulament trebuie de asemenea să fie definită prin trimitere la Codul vamal al Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2019, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-686/17, EU:C:2019:659, punctul 46).

75 Astfel, în conformitate cu articolul 59 litera (c) din codul menționat, normele prevăzute la articolele 60 și 61 din acesta referitoare la stabilirea originii nepreferențiale a mărfurilor sunt aplicabile altor măsuri ale Uniunii privind originea mărfurilor, precum articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013 și articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011.

76 Rezultă că noțiunea de „țară de origine” care figurează atât la punctul 4 din partea A din anexa I la Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011, care privește printre altele pepenii Charentais, cât și secțiunea VI din partea 10 din partea B din aceeași anexă, care privește printre altele tomatele cherry, trebuie definită prin trimitere la Codul vamal al Uniunii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 septembrie 2019, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-686/17, EU:C:2019:659, punctul 50).

77 În această privință, potrivit articolului 60 din Codul vamal al Uniunii, trebuie considerate ca fiind originare dintr-o anumită „țară” sau „teritoriu” mărfurile care fie au fost obținute în întregime din acea țară sau acel teritoriu, fie au fost supuse ultimei transformări sau prelucrări substanțiale în țara sau teritoriul respectiv.

78 În consecință, țara de origine a produselor în discuție în litigiul principal este țara sau teritoriul pe care au fost recoltate.

79 În ceea ce privește, mai întâi, termenul „țară”, trebuie să se arate, pe de o parte, că acesta este utilizat în repetate rânduri în Tratatul UE și în Tratatul FUE ca sinonim al termenului „stat”. În consecință, pentru a asigura o interpretare coerentă a dreptului Uniunii, trebuie să se confere același sens acestui termen în Codul vamal al Uniunii, în Regulamentul nr. 1308/2013, precum și în Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 28).

80 În ceea ce privește, în continuare, noțiunea de „stat”, aceasta trebuie să fie înțeleasă ca desemnând o entitate suverană care exercită, în interiorul frontierelor sale geografice, totalitatea competențelor recunoscute de dreptul internațional (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 29, precum și jurisprudența citată).

81 În sfârșit, în ceea ce privește termenul „teritoriu”, chiar din formularea alternativă a articolului 60 din Codul vamal al Uniunii rezultă că acesta desemnează entități diferite de „țări” și, prin urmare, de „state” (Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 30).

82 Astfel cum a arătat deja Curtea, asemenea entități includ în special spații geografice care, aflându-se sub jurisdicția sau sub răspunderea internațională a unui stat, dispun totuși, din perspectiva dreptului internațional, de un statut propriu și distinct de cel al acestui stat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punctele 62-64, și Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 31, precum și jurisprudența citată).

83 Rezultă din cele ce precedă că, având în vedere articolul 60 din Codul vamal al Uniunii, obligația de a menționa țara de origine a produselor în discuție în litigiul principal care decurge, pe de o parte, din standardele de comercializare generale prevăzute în partea A din anexa I la Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011, precum și din standardele de comercializare specifice care figurează în partea 10 din partea B din această anexă, și, pe de altă parte, din articolul 76 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1308/2013, se poate aplica nu numai produselor care sunt originare din „țări”, astfel cum sunt interpretate la punctele 79 și 80 din prezenta hotărâre, ci și celor care sunt originare din „teritorii”, astfel cum sunt prevăzute la punctele 81 și 82 din această hotărâre.

84 În al treilea rând, în prezenta cauză, din decizia de trimitere reiese că produsele în discuție în litigiul principal au fost recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale.

85 Or, teritoriul Saharei Occidentale constituie un teritoriu distinct de cel al Regatului Maroc (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Consiliul/Frontul Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punctul 92, și Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punctul 62).

86 Pe de altă parte, anexa 1 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/1470 al Comisiei din 12 octombrie 2020 privind nomenclatorul țărilor și teritoriilor pentru statisticile europene referitoare la comerțul internațional cu mărfuri și defalcarea geografică pentru alte statistici de întreprindere (JO 2020, L 334, p. 2), aplicabilă domeniului legislației vamale a Uniunii, prevede coduri și texte distincte pentru Sahara Occidentală și pentru Regatul Maroc.

87 În aceste condiții, trebuie să se considere că teritoriul Saharei Occidentale este un teritoriu vamal, în sensul articolului 60 din Codul vamal al Uniunii și, în consecință, al Regulamentului nr. 1308/2013, precum și al Regulamentului de punere în aplicare nr. 543/2011. Prin urmare, indicarea țării de origine care trebuie să figureze pe produsele în discuție în litigiul principal nu poate desemna decât Sahara Occidentală ca atare, întrucât produsele respective sunt recoltate pe acest teritoriu.

88 Orice altă indicație ar fi înșelătoare, în sensul jurisprudenței amintite la punctul 73 din prezenta hotărâre. Astfel, aceasta ar putea induce în eroare consumatorii în ceea ce privește adevărata origine a produselor în discuție în litigiul principal, în sensul că le-ar putea crea impresia că aceste produse provin din alt loc decât teritoriul pe care au fost recoltate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 noiembrie 2019, Organisation juive européenne și Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punctul 51).

89 Având în vedere ansamblul motivelor care precedă, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013 coroborat cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare nr. 543/2011 trebuie interpretat în sensul că, în stadiul importului și al vânzării către consumator, eticheta produselor în discuție în litigiul principal trebuie să indice doar Sahara Occidentală ca fiind țara lor de origine.

Cu privire la cheltuielile de judecată

90 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **Articolul 207 TFUE, Regulamentul (UE) 2015/478 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2015 privind regimul comun aplicabil importurilor și Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului**

   trebuie interpretate în sensul că

   nu permit unui stat membru să adopte în mod unilateral o măsură de interzicere a importului de produse agricole a căror etichetare este în mod sistematic neconformă cu legislația Uniunii privind indicarea țării sau a teritoriului de origine.

2) **Articolul 76 din Regulamentul nr. 1308/2013 coroborat cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 543/2011 al Comisiei din 7 iunie 2011 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește sectorul fructelor și legumelor și sectorul fructelor și legumelor prelucrate, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 594/2013 al Comisiei din 21 iunie 2013,**

   trebuie interpretat în sensul că,

   în stadiul importului și al vânzării către consumator, eticheta pepenilor Charentais și a tomatelor cherry recoltate pe teritoriul Saharei Occidentale trebuie să indice doar Sahara Occidentală ca fiind țara lor de origine.

Semnături